

TÎLCUIREA EPISTOLELOR CĂTRE GALATENI, EFESENI, FILIPENI ȘI COLOSENI

A SLĂVITULUI ȘI PREA-LĂUDATULUI APOSTOL PAVEL

de

Sfântul Teofilact, Arhiepiscopul Bulgariei

tălmăcită din elina veche în cea nouă și
împodobită cu felurite însemnări de către
Nicodim Aghioritul

Întreptarea tălmăcirii, note ale ediției și înainte-cuvîntare:
Florin Stuparu

editura
Σοφία

București

TÎLCUIREA EPISTOLEI CĂTRE GALATENI

Pricina epistolei către Galateni, după Hrisostom,	
Teodorit, Teofilact și Icumenie	7
Capitolul I	9
Capitolul II	25
Capitolul III	39
Capitolul IV	55
Capitolul V	71
Capitolul VI	87

TÎLCUIREA EPISTOLEI CĂTRE EFESENI

Pricina epistolei către Efeseni, după Hrisostom,	
Teodorit, Teofilact și Icumenie	101
Capitolul I	103
Capitolul II	119
Capitolul III	139
Capitolul IV	151
Capitolul V	176
Capitolul VI	198

TÎLCUIREA EPISTOLEI CĂTRE FILIPENI

Pricina epistolei către Filipeni, după Hrisostom,	
Teodorit, Teofilact și Icumenie	225
Capitolul I	227
Capitolul II	245
Capitolul III	268
Capitolul IV	287

TÎLCUIREA EPISTOLEI CĂTRE COLOSENI

Pricina epistolei acesteia către Coloseni, după Hrisostom,	
Teodorit, Teofilact și Icumenie	307
Capitolul I	310
Capitolul II	341
Capitolul III	361
Capitolul IV	386

1 Pavel – Apostol nu de la oameni, nici prin om,

Încă de la începutul epistolei acesteia, Pavel surpă zicerea că este ucenic și Apostol (trimis) de oameni, spunând că nu a fost chemat de oameni, ci de sus, de la cer, și nu prin vreun om, ci prin Iisus Hristos. Fiindcă Pavel a fost botezat de Apostolul Anania, dar acela nu l-a și chemat la credință și la vrednicia apostolească; ci Hristos l-a chemat din cer în vreme de amiază, prin acea vedere înfricoșată ce a strălucit mai mult decât soarele (*Faptele Apostolilor* 9). Pentru ce nu a zis însă Pavel „chematul”, precum scrie în epistola către Romani și în cea către Corinteni, ci a zis: „Pavel, Apostol”? Pentru că despre aceasta era toată pricina cuvîntului, fiindcă Evreii ce crezuseră de curînd ziceau că Pavel s-a ales Apostol de către oameni, iar nu de Hristos de-a dreptul, precum am zis mai înainte, la începutul pricinii epistolei acesteia. Deci, împotrivindu-se acestui cuvînt, Pavel a scris „Apostol”, arătînd cu aceasta că nu este ucenic al oamenilor și că nu a fost ales Apostol de către oameni.

ci prin Iisus Hristos și prin Dumnezeu-Părintele, Care L-a sculat pe El din morți –

Faptele Apostolilor arată că Pavel s-a rînduit Apostol de către Sfîntul Duh, căci – zice – „slujind ei Domnului și postind, a zis Duhul cel Sfînt: Osebiți Mie dar pe Varnava și pe Saul pentru lucrul la care îi chem pe ei” (*Faptele Apostolilor* 13:2). Aici Pavel zice însă că a fost rînduit Apostol de către Părintele și de Fiul, ca să învățăm că una este stăpînirea Tatălui, a Fiului și a Sfîntului Duh, a Sfintei Treimi celei nedespărțite și de o ființă. Iar mai ales a fost trimis de către Fiul, căci El Însuși a zis către dînsul: „Mergi, că Eu te trimit la «neamuri», departe” (*Faptele Apostolilor* 22:21). Ia aminte însă că propunerea [„prepoziția”, *n. m.*] „prin” se află aici și la Tatăl și că Pavel L-a rînduit mai întîi de Fiul pentru ereticii care iscodesc acestea, căci fără osebire sînt la Pavel rînduiri propunerilor și ale dumnezeieștilor Fețe ale Sfintei Treimi; pentru că întocmai sînt de o ființă, măcar că rînduiala lor firească se cuvine a se păzi fără schimbare, precum ne-a predanisit Însuși Domnul la botez, precum scrie Vasilie cel Mare, cum am zis și în altă parte¹.

Și Pavel pomeneste de moartea și învierea lui Hristos la vreme cuvenită, pentru ca să-i înduplece pe Galateni să nu mai ia aminte la *Lege* și la obiceiurile *Legeii*, fiindcă *Legea* nu le-a pricinuit nici un folos, ci să ia aminte și să se supună

¹ Vezi despre aceasta la însemnarea zicerii „același Dumnezeu lucrează toate într-o toată” (*I Corinteni* 12:6).

lui Hristos, Care a murit și S-a sculat din morți pentru mîntuirea lor. Și [le spune] că a se despărți și a se depărta de un făcător de bine ca acesta, de Hristos adică, este o faptă de prea mare ne-mulțumire. Și Pavel zice că Tatăl L-a sculat din morți pe Hristos, o dată pentru neputința socotinței Galatenilor, și alta pentru că toate cîte le lucrează și le-a făcut Fiul se pun în seama Tatălui, ca la rădăcina și pricina dumnezeirii. Fiindcă Fiul nu era neputincios de a Se scula singur din morți, El, care a dat putere și altora care au crezut în El să învieze morți doar cu umbra trupurilor lor. Pentru aceasta a și zis: „Stricați Biserica aceasta, și în trei zile Eu o voi ridica. El însă o zicea pentru lăcașul trupului Său” (Ioan 2:19).

2 și toți frații care sînt împreună cu mine –

De vreme ce Evreii care crezuseră îl defăimau pe Pavel, zicînd că doar el propovăduiește a se strica *Legea Veche* și obiceiurile ei, el arată aici că are mulți alți frați și Apostoli împreună-părtași ai acestei socotințe și împăcări întru cîte scrie în această epistolă.

bisericilor Galatiei,

Vezi – o, cititorule! – mînia și durerea fericitului Pavel?! Pentru că nu a zis: „celor iubiți”, „celor sfințiți”, nici: „bisericilor lui Dumnezeu” – precum obișnuiește a scrie în celelalte epistole – ci a zis doar: „bisericilor Galatiei”. Fiindcă aveau însă dezbinări și se osebeau unul de altul, după cuviință îi numește „biserici”, multe adică, nu o *Biserică*. Și, rușinîndu-i cu numirea Bisericii, îi îndeamnă să vină la unire și la înțelegere, de vreme ce aceia care sînt dezbinați și despărțiți în multe părți nu se pot numi cu acest nume al Bisericii, căci Biserica voiește să fie unire, împăcare și adunare întru una. Și vezi despre aceasta și în epistola întîi către Corinteni, capitolul 1, stih 2.

3 har vouă și pace

Fiindcă Galatenii se primejduiau a cădea din darul lui Dumnezeu, căci luau aminte la *Legea cea Veche* și la pîndirile ei, Pavel le roagă lor aici darul lui Dumnezeu. Și iarăși, fiindcă Galatenii se făcuseră vrăjmași către Dumnezeu, voind să întărească obiceiurile *Legii*, pe care Dumnezeu le stricase și le opri-se, Pavel, cu numirea păcii, îi întoarce iarăși la pacea cu Dumnezeu. (Vezi și tîlcuirea zicerii „har fie vouă” la epistola întîi către Corinteni 1:3.)

de la Dumnezeu-Părintele

Dumnezeu – zice – S-a făcut Părinte al nostru. Pentru care pricină? Oare de la *Lege* – la care voi, Galatenii, luați aminte căscînd gurile – ori de la botezul lui

Hristos? E arătat că de la botezul lui Hristos! Deci cum vă întoarceți voi de la făcătorul vostru de bine Hristos? Și ia aminte că „de la Dumnezeu-Părintele” e scris fără articol, pentru cei ce zic că Fiul e mai înjosit, fiindcă Evanghelistul Ioan Îl numește „Dumnezeu” fără articol, zicând: „și Dumnezeu era Cuvântul” (Ioan 1:1).

și de la Domnul nostru Iisus Hristos,

Zice: O, Galatenilor! – nu este domn al nostru, al Creștinilor, *Legea* la care luați aminte voi, ci Domn al nostru este Iisus Hristos. Și înseși numirile acestea ale Domnului sînt arătătoare ale facerii de bine către noi. Căci Se numește „Iisus” pentru că ne-a mîntuit de păcate, precum a zis Îngerul către Fecioara Maică: „Acesta va mîntui norodul Său de păcatele lor” (Matei 1:21). Și Se numește „Hristos” de la ungerea Sfîntului Duh cu care S-a uns pentru noi, sfințind toată firea noastră prin luarea ei și dăruindu-ne a ne numi „Creștini” de la numele Său.¹

4 Celui ce S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre,

Iată că aici Pavel zice că Hristos S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre de bună voie și ca un stăpîn, așadar că nu a slujit la iconomie² ca un rob, precum ziceau Arienii³. Deci, cînd vei auzi că Hristos a fost dat de către Părintele – că zice: „Prunc S-a născut nouă Fiul și S-a dat pentru noi” (Isaia 9:6) – prin „darea” aceasta să înțelegi buna-voință și primirea Tatălui, precum a zis și Teologul Grigorie: „«Trimiterea» socotește-o a fi buna-voință a Părintelui” (*Cuvînt la Naștere și la Pasha*). Deci Hristos S-a dat pe Sine de bună voie pentru ca să ne slobozească de păcate, de care *Legea* nu ne putea slobozi. Deci – zice – cum voi, Galatenii, L-ați lăsat pe slobozitorul vostru Hristos și luați aminte la *Lege*, care nu v-a folosit cu nimic?

ca să ne scoată pe noi din acest veac rău de acum,

La această zicere, ereticii Maniheii⁴ sar și zic: Iată, Apostolul a numit „rău” veacul acesta de acum, adică viața aceasta a noastră! Însă înțelegerea nu este așa precum zic acești stricați de minte, căci zilele nu sînt rele de sine! Căci ce

¹ Despre numirea lui Hristos vezi la capitolul 1:10 al epistolei către Romani, la subînsemnare. (n. aut.)

² „Planul” lui Dumnezeu-Tatăl de a ne mîntui prin întruparea Dumnezeu-Cuvîntului. (n. m.)

³ Ucenici ai lui Arie, marele eretic din veacul al patrulea, cel care tăgăduia dumnezeirea Mîntuitorului Hristos. (n. m.)

⁴ Ucenici ai lui Mani (216-276), cei care credeau că Făcătorul este „Dumnezeul cel rău”, iar împotrivorul Satana „Dumnezeul cel bun”. (n. m.)

răutate are drumul și mișcarea soarelui, celui ce face zilele și vremile? Sau ce răutate poate avea trecerea zilelor? Cu adevărat, nici una! Nici zilele – zic – nu sînt rele de sine, nici viața noastră nu este rea de sine, căci cum ar fi rea, de vreme ce cu aceasta Îl cunoaștem pe Dumnezeu, și lucrăm poruncile Lui și filosofăm pentru lucruri viitoare? Deci Pavel numește „veac rău” faptele rele și voința proprie a omului cea rea și stricată din care se fac lucrurile. Căci noi așa obișnuim a zice: Rea zi am avut astăzi! – cu aceasta defăimînd nu ziua și vremea, ci întîmplarea, fapta și reaua-norocire ce ni s-a întîmplat în ziua aceea.¹ De aceea, Hristos n-a murit ca să ne omoare și să ne scoată din viața aceasta, precum bîrfesc Maniheii, ci ca să ne slobozească de faptele cele rele. Căci, de vreme ce mai sus a zis că Hristos S-a dat pe Sine pentru ca să ne slobozească de păcatele făcute mai înainte și trecute, acum zice aici că ne-a întărit să nu păcătuim nici în viitor și ne-a slobozit de viața cea pîngărită și rea. Iar *Legea* – zice – la care voi, Galatenii, luați aminte, nu a șters nici păcatele noastre trecute, nici nu ne-a întărit a nu mai păcătui în viitor.²

după voia lui Dumnezeu-Părintelui nostru,

Galatenii socoteau că, dacă vor lăsa *Legea Veche*, se vor face neascultători lui Dumnezeu, și de aceea Pavel îndreaptă aici bănuiala aceasta și arată că voia lui Dumnezeu-Tatăl este să ne slobozim de păcate și de moarte prin Fiul Său, iar nu prin *Lege*. Și vezi că nu a zis că Fiul ne-a slobozit după *porunca* lui Dumnezeu Părintele, ci după „voia” Lui, adică după buna-voință. Și, numindu-L „Părinte” al nostru pe Dumnezeu, ne aduce aminte iarăși de făcătorul nostru de bine Hristos, Care pe Părintele Său cel firesc L-a făcut și Părinte al nostru după dar. Deci – zice – cum voi – o, Galatenilor! – vă depărtați de la un făcător de bine ca acesta?

5 Căruia slava în veacurile veacurilor! Amin!

În nici o altă epistolă nu l-a pus Pavel pe „amin” la început, decît numai în aceasta, ca să arate că și-a sfîrșit cuvîntul și că destule sînt cele zise spre musttrarea Galatenilor. Căci – aducîndu-le aminte mai sus de nenumăratele faceri de bine ale lui Dumnezeu, de către care se osîndeau Galatenii, fiindcă-L lăsa-seră pe al lor făcător de bine Hristos, dătătorul acestora; apoi, mirîndu-se și înspăimîntîndu-se pentru aceștia, și neavînd a zice altceva spre lauda lor – a

¹ Vezi și tîlcuirea zicerii „zilele rele” (*Efeseni* 5:16). (n. aut.)

² Vezi și tîlcuirea și subînsemnarea zicerii „păcatul nu vă va stăpîni, căci nu sînteți sub *Lege*, ci sub dar” (*Romani* 7:15). (n. aut.)

sfârșit cuvîntul cu slavosloviea [„lauda”, n. m.] și mulțumirea lui Dumnezeu, pecetluind slavosloviea aceasta cu zicerea „amin”, cum este obiceiul.¹

**6 Mă mir cum așa în grabă vă mutați
de la Cel ce v-a chemat pe voi întru darul lui Hristos**

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că avea oarecare mare nădejde pentru Galateni, și de aceea zice: Mă mir și nu mă dumiresc dacă voi, Galatenii, care ați os-tenit atît de mult în credința lui Hristos, vă întoarceți de la aceasta atît de în gra-bă. Aici, arată două muștrări ale Galatenilor: una, că s-au întors de la credința lui Hristos, și alta că s-au întors curînd, încît cei ce i-au amăgit nici nu au avut trebuință de multă vreme spre a-i rătăci, ceea ce-i arăta pe Galateni a fi deșerti și ușori la socotință. Și nu a zis că s-au întors de la credința lui Hristos din vre-mea trecută și sfîrșită, ci că se întorc în timpul de față și ne-sfîrșit, [arătînd cu aceasta] că încă nu crede și nu socotește că aceia s-au rătăcit desăvîrșit. Vezi însă – o, cititorule! – înțelepciunea lui Pavel. Căci, de vreme ce Galatenii, ținînd *Legea Veche*, socoteau că astfel slujesc și bine-plac lui Dumnezeu-Tatăl, Pavel dovedește cu totul dimpotrivă, că cei ce iau aminte la *Legea Veche* nu numai că nu bine-plac lui Dumnezeu-Părintele, dar se și mută și se depărtează de la El. Căci le-a zis: „vă mutați de la Cel ce v-a chemat pe voi – adică de la Tatăl – în-tru darul lui Hristos”, adică: Ați fost chemați de Tatăl ca să vă îndreptați de la Hristos nu cu faptele voastre, ci cu darul Lui. Că Tatăl – zice – v-a chemat spre a lua iertarea păcatelor voastre, iar Hristos v-a dat iertarea aceasta cu darul Său.

**7 la altă evanghelie, care nu este alta, decît că sînt oarecari
ce vă tulbură și voiesc să strămute evanghelia lui Hristos.**

De vreme ce amăgitorii care-i amăgeau pe Galateni numeau rătăcirea lor „evanghelie”, Pavel se împotrivesc și se luptă pentru numele „evangeliei” acelora², zicînd: Nu este altă evanghelie afară de ceea ce voi, Galatenii, ați pri-mit de la mine. Căci doar una este evanghelia care cuprinde dreapta-slăvire, aceea pe care v-am propovăduit-o eu, „decît că sînt oarecari ce vă tulbură” și vă amețesc ochii cei gînditori ai sufletului, și astfel vă fac să vedeți altceva în locul a ceea ce este, cu socoteala de a strămuta evanghelia lui Hristos, ca și aceia ca-re, clătindu-și genele cu degetul, își fac ochiul să vadă pe una ca două și pe două ca multe. Și, măcar că Evreii din Galatia ce crezuseră nu strămutau toată

¹ Despre „amin”, vezi la subînsemnările capitolului 2 al epistolei către Romani, stih 25, pentru ce slavoslovește și mulțumește Apostolul cînd pomenește de Dumnezeu-Părintele. Vezi și la subînsemnarea stihului 20 al capitolului 4 al epistolei către Filipeni.

² Despre evanghelie, vezi la capitolul 14 al epistolei către Romani, stih 24, în subînsemnări.

evanghelia, ci învățau numai să se păzească porunca despre simbătă și despre tăierea împrejur, Pavel arată că și puțin dacă ar clăti cineva din evanghelie, acel puțin clatină și răstoarnă toată evanghelia, așa cum și cel ce taie o mică parte din moneda împărătească face netrebnică toată moneda. Și ia aminte la aceasta pentru cei ce cugetă cu nebagare de seamă și zic că acesta este un păcat mic și o călcare mică de poruncă, și de aceea se cuvine a fi îngăduit să se facă.¹

Iar ereticii Marchioniți² apucă zicerea aceasta a lui Pavel și zic că din aceasta se arată că nu se cuvine a primi cele patru evanghelii ale dumnezeieștilor Evangheliști, ci numai una. Pe aceasta una însă, ei au alcătuit-o și o citesc amestecînd-o și curmînd-o în multe părți. Căci iată – zic ei – că Pavel voiește a fi o singură evanghelie. Către care noi răspundem: Ce are a face cuvîntul lui Pavel cu înțelegerea aceasta pe care o faceți voi? Noi zicem că cele patru evanghelii pe care le primim sînt o evanghelie într-o împreună-glăsuire pe care o au. Căci nici Pavel nu vorbește aici despre numărul și cîtimea evangheliilor, ci despre osebierea glăsurii și deosebirea evangheliilor. Fiindcă – zice – de vreme ce evanghelia (propovăduirea) amăgitorilor și înșelătorilor este potrivnică și osebită de evanghelia ce se propovăduiește de Apostoli, atunci aceea nu este evanghelie. Căci, dacă ar fi de un glas cu aceea, negreșit și aceasta ar fi evanghelie, adică propovăduire apostolească, încît cuvintele Marchioniților sînt bîrfiri.

¹ Cît rău este nebagarea de seamă se arată de *Canonul 5* al lui Vasilie cel Mare, în care sfîntul roagă a nu se afla răul acesta întru episcopii lui, zicînd: „Mă rog lui Dumnezeu a nu se afla întru voi”. Și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul zice: „A zice că aceasta nu e nimic a făcut a glumi răutatea asupra vieții.” Și dumnezeiescul Hrisostom zice: „Aceasta dar să o facem și noi, și răutatea ce este întru noi să o depărtăm cu mare grabă, ca nu cumva, sporind ea, să crească boala. Căci rănile păcatelor, necăutîndu-se, se fac mai mari, și cele ale bolii și ale ne-sănătății nu stau pînă la răni, ci pricinuiesc și moarte celui nemuritor [sufletului, *n. m.*]. Căci, dacă le vom strica pe cele mici de la început, nici cele mari nu se mai fac” (tîlcuirea psalmului 6). Și iarăși zice: „Să ne sîrguim a depărta și păcatele ce par a fi mici și proaste, ori în cuvînt, ori în lucruri; căci așa, niciodată nu vom cădea în păcatele cele mari, dacă ne vom depărta de cele mici” (cuvîntul 14 la Naștere). Și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul zice iarăși: „Din fire urmează ca păcatele cele prea-mari să se nască din cele mai mici” (Epistola 9 către Actic). Și iarăși zice Hrisostom că „cumplit este a da încăpere acestor patimi rele. De aceea, trebuie a opri și a închide intrarea lor în tot chipul. Căci, cînd se vor apuca de suflet și îl vor stăpîni, aprind văpaie înfricoșată, ca și cum ar cădea foc. De aceea, rogu-mă, toate să faceți ca să închideți intrarea lor. Să nu vă mîngîiați pe voi înșivă cu cugetul cel pierzător de suflet a grămădi toată răutatea zicînd: Ce e de aceasta și ce e de aceea? Pentru că nenumărate rele se nasc din aceasta, căci diavolul spurcat folosește multă răutate, și putere și pogorămînt spre pierzarea oamenilor și din cele mai mici lovește. Pentru aceasta, trebuie a face totul ca să strici începuturile lor, că să nu cauți la firea păcatului că este mic, căci, învechindu-se, se face pricină de mare păcat” (cuvîntul 86 la *Matei*). Vezi și subînsemnarea zicerii: „întru darul cel în Hristos Iisus” (2 *Timotei* 2:1). (*n. aut.*)

² Ucenicii ereticului Marchion. (*n. m.*)

**8 Dar, chiar dacă noi sau Înger din cer ar bine-vesti vouă
afară de ceea ce v-am bine-vestit noi, fie anatema!¹**

Pentru a nu zice cineva că anatematizează, chiar și pe sine însuși, pentru iubirea de slavă, Pavel arată și adeverează aici dogmele sale. Și, pentru că Galatenii năzuiau la dregătorii de oameni, și-l puneau înainte pe căpetenia Petru, pe Iacov și pe Apostolii cei mai aleși ce erau împreună cu dînșii, Pavel vorbește și de Îngerii. A adăugat însă „din cer”, fiindcă și preoții se numesc „îngeri”, după zicerea aceea a lui Maleahi: „Buzele preotului vor păzi cunoștința... căci înger al Domnului atotțiitorului este” (capitolul 2:7). Drept aceea, ca să nu socotească cineva că zice aceasta de obște, prin adăugirea zicerii „din cer”, a arătat că o zice pentru Îngerii cerești. Și nu a zis: „dacă propovăduiesc cele dimpotrivă”, ci: „dacă ar bine-vesti puțin ceva afară de cele ce noi v-am bine-vestit, să fie anatema”². Și, cu toate că nu e cu puțină cîndva ca Îngerii cei buni – precum zice Hrisostom – să bine-vestească afară de evanghelia lui Hristos, Pavel a zis acest lucru cu neputință după prepunere, ca să oprească cu tot dinadinsul și cu covîrșire pe oricine ar căuta să învețe afară de cele rînduite. Deci, anatematizîndu-i pe Îngerii dacă ar învăța cumva altele afară de evanghelie, cu aceasta depărtează orice dregătorie și persoană slăvită, atît cerească, cît și pămîntească. Anatematizîndu-se însă și pe sine dacă cumva, după prepunere, ar învăța și el cele dimpotriva evangheliei, cu aceasta leapădă afară și orice persoană apropiată lui, ca și cum ar zice: Să nu-mi zici tu – o, Galatene! – că, iată, Petru și ceilalți Apostoli împreună cu el învață altceva osebit de cele ce tu propovăduiești, căci eu nici pe sine-mi nu mă cruț, ci mă anatematizez dacă v-aș propovădui altele afară de cele ce v-am propovăduit întîi. Însă Pavel nu le zice acestea ca să-i prihănească pe Apostoli, ci ca să astupe gurile amăgitorilor ce-i amăgeau pe Galateni și să arate că nu se rușinează de nici o dregătorie omenească atunci cînd e vorba despre dogmele credinței.

9 Precum am zis mai înainte, și acum iarăși zic:

Dacă cineva vă bine-vestește afară de ceea ce ați primit, anatema fie!

Pentru ca Galatenii să nu socotească cum că Pavel ar fi zis ca din răpire cele de mai sus, fiind tulburat de mînie, el spune aici aceleași lucruri încă o

¹ Pavel a folosit aceeași pricină și covîrșire [„lipsă de măsură”, „exagerare”, *n. m.*] neputincioasă [care e cu neputință a fi, *n. m.*] și în zicerea „Nădăjduiesc că nici moartea, nici viața, nici Îngerii, nici Începătorile, nici Puterile... nici altă făptură nu va putea a ne despărți pe noi de dragostea lui Dumnezeu” (Romani 8:38). (*n. aut.*)

² Iar ce va să zică „anatema” și cum că nu se cuvine a anatematiza cineva, vezi la filcuirea și subînsemnarea zicerii „m-aș ruga a fi eu însumi anatema de la Hristos” (Romani 9:3). (*n. aut.*)

dată, ca să arate că nici primele cuvinte nu le-a zis fără judecată, ci, întărindu-le întru sine-și cu adevărare și în statornicie¹, le-a zis hotărîtor.

***10 Căci oare acum înduplec oameni sau pe Dumnezeu?
Sau caut să plac oamenilor?***

Pavel va să se dezvinovățească de cele prin care era defăimat de către amăgitori, anume că nu este ucenic al lui Hristos, ci al Apostolilor. Și, ca să nu se mîndrească Galatenii că se judecă cu învățătorul lor și că au pricină cu dînsul, Pavel zice așa: Nu socotiți că mă dezvinovățesc și că mă judec în fața voastră, sau că o să vă încredințez că sînt ucenic al lui Hristos, și nu al oamenilor; către Dumnezeu fac toată judecata și dezvinovățirea mea. Deci nu scriu acestea iubind a dobîndi slavă de la voi sau pentru a vă avea ucenici ai mei; ba, ci le scriu dezvinovățindu-mă către Dumnezeu pentru dogmele credinței pe care le propovăduiesc, și nu pentru că voiesc să plac oamenilor.² Sau se înțelege și așa: de vreme ce aceia care crezuseră dintre Evrei în Galatia îl defăimau pe Pavel – zicînd că propovăduiește unele unora, și altele altora, prefăcîndu-se după oameni – el zice așa: Oare eu mă sîrguiesc a-i încredința pe oameni și a plăcea lor, iar nu lui Dumnezeu? Să nu fie! Pentru că, de aș fi voit să plac oamenilor, negreșit aș fi făcut ceea ce ziceți și aș fi schimbat propovăduirea după oamenii pe care i-aș fi aflat.

Căci, dacă aș plăcea încă oamenilor, nu aș fi sluga lui Hristos.

Cu acest cuvînt, Pavel zice că nu se silește a plăcea oamenilor, că nici pe Galateni nu îi măgulește, și că nici nu propovăduiește lucruri osebite după oameni, zicînd: Căci, dacă m-aș sili să plac oamenilor, nu aș lăsa cele legiuite și

¹ Căci – după ritori – a zice cineva de două ori același cuvînt este semn de adevărare. (n. aut.)

² Ia aminte că – după Vasilie cel Mare – „cel ce face porunca lui Dumnezeu se cuvine a avea gîndul său vrednic de ispravă. Căci se înfruntă cel ce vrea să placă oamenilor, arătînd sîrguință celor ce îl laudă, iar față de cei ce îl prihănesc făcîndu-se leneș. Căci, dacă voiește a plăcea Domnului, să fie totdeauna și pretutindenii același, plinind ceea ce s-a zis: «prin omul dreptății cele de-a dreapta și cele de-a stînga»” (Hotărîrea 33 din cele pe scurt). Dar cum ar putea cineva scăpa de a plăcea oamenilor? Răspunde același Vasilie: „Așa va scăpa, cu deplină încredințare că Dumnezeu este de față, și cu nerăspîndită purtare de grijă pentru buna-plăcere către Dumnezeu și cu înfocat dor de fericirile cele zise de Domnul [...]” (la fel, Hotărîrea 34). Și una este iubitorul de slavă deșartă, și alta cel ce vrea să placă oamenilor, după același Vasilie, care zice: „Socotesc că iubitorul de slavă deșartă este cel ce face și zice ceva pentru o goală slavă a lumii de la cei ce văd și aud. Iar cel ce vrea să placă oamenilor este acela care face voia vreunui om spre plăcerea aceluia, chiar dacă lucrul ce se face ar fi vrednic de necinste” (la fel, Hotărîrea 52). Vezi însă că Apostolul zice aici că cel ce e plăcut oamenilor nu este sluga lui Hristos, precum zice și în altă parte: „slujind nu după vederea ochilor, ca aceia ce vor să placă oamenilor, ci ca robi ai lui Hristos” (Efeseni 6:6). (n. aut.)

pîndirile Evreilor, alergînd la Hristos; nici nu aş defăima neamurile, prietenii şi atîta slavă ce aveam între Iudei, şi să aleg mai bine a suferi goane, primejdii şi necinste pentru Hristos.

11 Şi vă fac cunoscut, fraţilor, că evanghelia bine-vestită de mine nu este după om;

Fiindcă voieşte să arate Galatenilor că a lăsat *Legea* şi cele ale *Legii* cu adevărat şi s-a întors cu totul la Hristos, dumnezeiescul Apostol arată aici viaţa sa de mai înainte şi acea grabnică schimbare a sa întru Hristos, ca să arate că nu s-ar fi schimbat atît de în grabă dacă nu ar fi primit în inima sa o deplină încredinţare dumnezeiască şi cearască. De aceea şi zice: *Evanghelia mea nu este după om*, adică eu nu am avut învăţător un om, ci m-am făcut ucenic chiar al lui Hristos Însuşi.

12 căci eu nu am luat aceasta şi nici n-am învăţat-o de la om, ci prin descoperirea lui Iisus Hristos.

Fiindcă cei ce-l defăimau pe Pavel ziceau că el nu a fost ucenic văzător şi ascultător al lui Hristos, ca ceilalţi Apostoli, ci a luat toate cîte propovăduieşte de la oameni, aici el zice toate cele împotriva celor spuse de aceia, anume că: Însuşi Hristos, Cel care i-a învăţat pe Petru şi pe cei mai aleşi Apostoli de pe lîngă Petru, mi-a descoperit şi mie evanghelia şi această propovăduire apostolească pe care o propovăduiesc.

13 Căci aţi auzit despre petrecerea mea de altădată în iudaism,

De unde este arătat – zice – că eu, Pavel, am primit evanghelia cu descoperire dumnezeiască? De la viaţa şi petrecerea mea de mai înainte. Căci eu, gonitorul cel atît de mare al Creştinilor, cum m-aş fi schimbat aşa de grabnic în credinţa lui Hristos, dacă nu m-ar fi tras la Dînsul o descoperire dumnezeiască şi mai presus de fire? Iar că eram mare şi înfierbîntat gonaci al lui Hristos şi al Creştinilor este arătat şi de la voi înşivă, Galatenii, care, cu toate că sînteţi depărtaţi de Ierusalim cu atît de multă depărtare de loc, aţi auzit totuşi înfricoşata goană ce făceam împotriva Creştinilor – precum ţilcuieşte Severian.¹

¹ Acelaşi lucru zice şi Teodorit: „Nimic nu este necunoscut vouă – zice – din cele ale mele, căci, deşi sînteţi depărtaţi de Iudeea cu multe stadii, totuşi vestea a alergat pretutindeni şi a făcut arătate tuturor cele despre mine, că de mult eram vrăjmaş cumplit şi arătat al Bisericii, avînd ca ţel a o răsturna din adîncurile temeliei.” (n. aut.)

că cu covîrșire goneam Biserica lui Dumnezeu și o stricam.

Vezi cum Apostolul a pus aici fiecare zicere cu adăugire. Căci nu a zis doar: „goneam Biserica lui Dumnezeu”, ci: „o goneam cu toată covîrșirea”. Și nu s-a mulțumit numai cu aceasta, ci a adăugat: „o stricam pe ea”, adică: „mă apucam să o răstorn din temelie și să o pierd”, că acesta este lucrul celui ce strică vreo cetate: a o răsturna din temelie și a o pierde.

14 Și spoream în iudaism mai mult decît mulți din cei de o vîrstă cu mine din neamul (meu), fiind foarte rîvnitor părinteștilor mele predanii.

Mai mult – zice – decît toți acei Evrei rîvnitori ai *Legii* ce erau de o vîrstă cu mine, eu arătam fierbințeală și rîvnă în *Lege* și „spoream”, adică creșteam în războiul asupra Creștinilor. Sau, zicerea „spoream întru iudaism” însemnează aceasta: Eram cinstit între Iudei ca un învățat în *Lege*, și apărător și învățător al *Legii*.

Să nu socotești însă – o, cititorule! – că această pornire a lui Pavel asupra Creștinilor ar fi fost ispravă a slavei deșarte sau a mîniei lui, nu; ci a fost lucru al rîvnei ce avea în *Legea cea Veche* a lui Dumnezeu. Deci – zice – dacă mai înainte goneam Biserica lui Hristos nu ca să plac oamenilor sau pentru vreun alt scop omenesc, ci numai pentru rîvna lui Dumnezeu, chiar dacă era rătăcită, cum aş putea propovădui unele și altele pentru plăcerea omenească sau pentru iubirea de slavă omenească acum, după ce am cunoscut adevărul? Sau cum aş învăța ceva afară de adevăr și afară de cele ce Hristos m-a învățat? Aceasta este cu totul de neurmat și de necrezut.

15 Iar cînd a bine-voit Dumnezeu, Cel ce m-a ales pe mine din pîntecele maicii mele

Dacă fericitul Pavel a fost rînduit spre buna-vestire a lui Hristos din pîntecele maicii sale¹ și dacă a fost ales spre aceasta de Dumnezeu, negreșit pentru oarecare altă iconomie a rămas în iudaism în vremea aceea din mijloc (adică

¹ [...] Se poate înțelege că cei „sfințiți din pîntecele maicii lor” se numesc așa pentru că au fost înainte-hotărîți de Dumnezeu cu deosebit chip din pîntecele maicii lor. Iar Pavel zice aici că s-a înainte-hotărît de Dumnezeu din pîntecele maicii sale, deci nu este nici o necuviință să spunem că și el s-a sfințit din pîntecele maicii sale. Căci – dacă s-au sfințit din pîntece Patriarhul Iacov (după Ambrozie, după Iacov fratele lui Dumnezeu, după Ighisip și după Epifanie), logodnicul Iosif (după Gherson și după ierusalimicescul tipic), Moisi (după Efrem Sirul), Samson (după Evsevie), Marele Nicolae și Sava (după oarecari istorici) – ce lucru de mirare este deci ca și marele Apostol Pavel să fi fost sfințit din pîntecele maicii sale? (*n. aut.*)